

Eduskunnan tarkastusvaliokunta, etäkuuleminen 11.2.2021

Asia, johon kuuleminen liittyy: Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Valtiontalouden tarkastusviraston talousenhoidossa. Hyvän hallinnon periaatteiden ja asiaa koskevien säännösten noudattaminen

Ari Lehto KHT, JHT

BDO Oy

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastukseen liittyviä kysymyksiä ja vastauksia

Ari Lehto KHT, JHT on toiminut eduskunnan edelliskauden tilintarkastuksesta vastanneista asiantuntijoista ns. neljäntenä tilintarkastajana edustaen kilpailutuksen perusteella valittua tilintarkastusyhteisöä BDO Oy. VTV:n tilintarkastus on suoritettu vuosittain hyvän tilintarkastustavan mukaisessa laajuudessa perustuen liitteenä esitettyyn nelivuotiskauden tarkastussuunnitelmaan.

Tarkastusvaliokunnan kysymys

Ovatko tarkastusviraston matkakulut tai matkustussäännön noudattaminen olleet tilintarkastuksen kohteena?

Onko tilintarkastuksissa käyty läpi sisäisen valvonnan organisointia ja toimivuutta taloudenhoidon osalta?

Vastaus kysymykseen

Tarkastussuunnitelman mukaisesti matkakulut ovat olleet vuosittain tilintarkastuksen kohteena. Matkalaskujen tarkastus on tapahtunut pistokokein pääkirjalta / M2 -järjestelmästä, jossa matkalaskun laadinta sekä asia- ja hyväksymistoiminnot toteutetaan ennen kuin matkalasku voidaan maksaa. Matkalaskuilta on tarkastettu matkakulujen asianmukaisuus, asiatarastukset sekä hyväksynät. Samalla on varmistettu myös, että matkustusmääräys liittyy matkakuluun asianmukaisesti.

Sisäisen valvonnan organisointi ja toimivuus ovat keskeisiä asioita tehdessämme taloushallintoon liittyvien prosessien läpikäyntiä.

Keskeisiä taloushallinnon prosesseja on käyty läpi laadittujen prosessikuvausten ja -kaavioiden avulla kiinnittäen huomiota työnjakokysymyksiin ja keskeisten kontrollien, kuten asiatarkastus- ja hyväksymiskäytäntöjen olemassaoloon ja toimivuuteen. Lisäksi on tehty aineistotestausta ostolaskuihin, palkka-aineistoon, matkalaskuihin ja muistiotositteisiin satunnaisesti valituin otoksin.

Sisäisen valvonnan organisointiin liittyvä keskeinen työnjaollinen seikka on myös se, että mm. pääkirjanpito, ostolaskut sekä palkkakirjanpito hoidetaan ulkopuolisen palveluntuottajan (Palkeet, Hämeenlinna) toimesta. Edellä selostetussa taloushallinnon prosessien ja niihin liittyvien kontrollien tarkastuksessa on huomioitu sekä VTV:n puolella että Palkeissa tapahtuvat toiminnot.

VTV:n taloussäännön mukaan Sisäiset tarkastuspalvelut -projektitiimin tehtävänä on arvioida viraston sisäistä valvontaa, riskienhallintaa ja hyvän hallinnon noudattamista sisäisen tarkastuksen suunnitelmaan perustuen. Sisäiset tarkastuspalvelut -projektitiimin tehtävistä vastaa sisäinen tarkastaja.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastukseen liittyviä kysymyksiä ja vastauksia

Tarkastusvaliokunnan kysymys

Millä tavoin tarkastusvirastoon kohdistuva vuosittainen tilintarkastus tehdään, mitä siihen sisältyy ja millä tavoin valinnat tarkastuksen painopisteistä tehdään?

Vastaus kysymykseen

Tilintarkastuksen toteutussuunnitelma kattaa nelivuotiskauden, lisäksi laaditaan vuosittaiset tarkastussuunnitelmat.

Eduskunnan, VTV:n ja UPI:n talouden ja hallinnon tarkastuksen ja tilintarkastusriskin kannalta olennaiset toiminnot, tapahtumat ja tilit tarkastetaan vuosittain. Muut toiminnot sekä eduskunnan tilintarkastajien päättämät muut kohteet tarkastetaan toimeksiantokauden aikana harvemmin 2-3 vuoden välein, kuten liitteenä olevasta suunnitelmadokumentista käy ilmi. Painopistealueiden valinnasta päättää tilintarkastajien kokous neljännen tilintarkastajan ehdotuksen perusteella. Tilintarkastuksen painopistealueiksi tunnistetaan vuosittain keskeisimmät toiminnot tai niihin kohdistuvat muutoshankkeet.

Tilintarkastajien kokous on hyväksynyt toimeksiantokauden 2016 - 2019 yleissuunnitelman ja vuotuiset yksityiskohtaiset tarkastusohjelmat.

Eduskunnan neljäs tilintarkastaja toimittaa tarkastuksista laatimansa raportit luonnosvaiheessa tarkastuskohteille kommentoitavaksi ja esittelee lopulliset raportit tilintarkastajien kokouksissa.

Esimerkkeinä tarkastuksen sisällöstä edellisellä sivulla jo esitetyn lisäksi VTV:n vuoden 2019 tilikauden aikaisen tarkastuksen raportilta:

Ostoprosessi

Päivitimme prosessikuvauksen ostolaskujen käsittelystä ja keskeisistä kontrolleista. Tarkastus suoritettiin valitsemalla eri pääkirjanpidon kuluttileiltä tapahtumia, joiden kierto asiatarkastus- ja hyväksymismerkintöineen tarkastettiin sekä Rondo -että Handi -järjestelmästä. Maksatuksen hoitaa Palkeet, jossa hyväksytyt laskut poimitaan Basware maksatusjärjestelmään. Saimme käyttöömmme valtiontalouden tarkastusviraston vuokrasopimukset. Olemme tarkastaneet vuokrasopimusten ja vuokratulujen välisen yhteyden. Tarkastuksessa pyrimme varmistumaan siitä, että vuokratulut ovat asianmukaiset. Aineistotarkastuksissa ei todettu poikkeamia kuvatuista käytännöistä. Asiatarkastus- ja hyväksymismerkinnät olivat tarkastettujen tositteiden osalta kunnossa ja asianmukaisia. Vuokratulut olivat vuokrasopimusten mukaisia.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastukseen liittyviä kysymyksiä ja vastauksia

Tarkastusvaliokunnan kysymys

Millä tavoin tarkastusvirastoon kohdistuva vuosittainen tilintarkastus tehdään, mitä siihen sisältyy ja millä tavoin valinnat tarkastuksen painopisteistä tehdään?

Vastaus kysymykseen (jatkoa)

Palkkaprosessi

Valtiontalouden tarkastusviraston henkilökunnan palkkaprosessia käytiin läpi tilikauden 2019 tarkastuskäynnillä Palkeissa, missä perehdyttiin tarkemmin prosessiin ja tehtiin henkilötason pistokoetarkastuksia. Pistokoetarkastuksessa käytiin läpi lokakuun palkkalaskelmien oikeellisuutta ottaen huomioon tehtävän vaativuusluokka, virkanimitys sekä viimeisimmät palkankorotukset. Pistokoetarkastukseen valittiin vaativuusluokituksestaan erilaisia työntekijöitä.

Tarkastimme lokakuun palkkojen asiatarkastus- ja hyväksymisketjun asianmukaisuuden, maksatuksen sekä täsmäytykset pääkirjanpitoon. Tarkastimme myös lokakuun palkkojen osalta palkkakirjanpitäjän muodostamat nettolistan ja palkkaluettelon sekä täsmäytimme raportit, jotta mahdolliset virheet havaittaisiin.

Palkkatarkastuksessa ei havaittu poikkeamia prosessikuvaukseen.

LIITE: Tilintarkastussuunnitelma 2016 - 2019

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Vuosittain tarkastettavat osa-alueet

- **Hallinnon tarkastus - hallinnon lainmukaisuus ja päätöksenmukaisuus**
 - Toimielinten pöytäkirjat ja päätökset
 - Talouteen liittyvien päätösten toimeenpano (hankinnat, palkat ym)
 - Talousarvion noudattaminen
- **Kirjanpito ja sisäinen valvonta - aineistotestaus**
 - Kirjanpidon ja siihen liittyvien järjestelmien sekä tositemaineiston oikeellisuus / asianmukaisuus / kontrollit
 - Kirjanpidon ja talousarvioseurannan yhteys
 - Maksuliikenteen tarkastus
- **Palkkaprozessi - pistokokeellinen testaus**
 - Palkat, palkkiot, matka- ja kulukorvaukset
 - Sisäinen valvonta
 - Kirjanpitoliittymät
- **Hankinnat - pistokokeellinen testaus**
 - Käyttötalous ja kululaskut
 - Investoinnit, ICT- ja muut investoinnit
 - Sisäinen valvonta
 - Tilauksesta maksuun ja kirjanpitoon
- **Tilinpäätösprosessi**
 - Tilinpäätöksen tarkastus (olennaiset tilit ja tilinpäätöserät)

Harvemmin tarkastettavat osa-alueet

- Taloushallinnon tietojärjestelmien kartoitus (Palkeet / Kieku) 2016
- Sisäisen valvonnan kartoitus 2017
- Hankintaprozessin kartoitus (hankintalain ja -ohjeiden noudattaminen) 2018
- Palkka ja -palkkioprozessin kartoitus 2016
- Eduskunnan tilintarkastajien kanssa erikseen sovittavat kohdetarkastukset